

Uutta vientiä kehitettävä

Suomen vienti on kehittynyt sen verran heikosti viime vuosina, että vaihtotase on ollut alijäämäinen vuodesta 2011 lähtien. Alijäämä ei vielä aiheuta Suomelle ongelmia, mutta kehitys ei voi pitkään jatkua tällaisena. Viennin heikkous on ollut seurausta tavaraviennin laskusta. Se taas on johtunut toisaalta heikosta kansainvälisestä suhdannekehityksestä ja toisaalta paperi- ja elektroniikkateollisuuden rakennemuutoksista, jotka johtuvat yritysten strategisista päätöksistä.

Paperiteollisuuden osuus kokonaistuotannosta on laskenut 2000-luvun alun noin neljän prosentin tasolta alle kahden prosentin tasolle. Elektroniikkateollisuuden osuus kokonaistuotannosta on supistunut vuoden 2007 noin viiden prosentin tasolta alle yhteen prosenttiin viime vuonna. Kummankin toimialan tuotannosta valtaosa meni vientiin, joten tuotannon supistuminen on näkynyt suoraan viennin supistumisena usealla miljardilla eurolla.

Tarvitaan uusia vientiyrityksiä ja -tuotteita. Uutta palvelualan vientiä on toki syntynyt, mutta toisaalta Nokian palveluvienti on supistumassa. Palveluviennin kehittämisen lisäksi tarvitaan myös teollisuuden viennin lisäämistä ja monipuolistamista.

Suomen tavaravienti on hyvin suuryritysvaltaista. Kahdeksantoista suurimman viejän osuus koko tavaraviennistä oli viime vuonna 42 prosenttia. Metallien ja metallituotteiden viennissä 13 suurimman viejän osuus oli 76 prosenttia. Koneiden ja laitteiden viennissä 15 suurimman osuus oli 54 prosenttia jne.

Suurten yritysten suuri vientiosuus on

ongelma Suomelle. Ongelma on erityisen suuri metalliteollisuudessa. Suurten metalliyritysten toiminta on muuttanut luonnettaan. Ne tarkastelevat omaa toimintaansa ja järjestelävät tuotantoaan koko maailman mittakaavassa. Ne ovat siirtäneet alihankintaa ja myös omaa valmistustaan ulkomaille. Siten viennin kehitys uhkaa jäädä tulevaisuudessakin heikoksi.

Suomeen tarvitaan siis runsaasti uutta vientiä. Viime vuosina Suomen talouden ja viennin ongelmia on pyritty selittämään kustannuskilpailukyyn heikkenemisellä. Koko talouden tasolla yksikkötyökustannukset nousivatkin vuosina 2008-2009 selvästi nopeammin kuin keskeisissä kilpailijamaissa. Vienti-teollisuuden hintakilpailukyky ei sen sijaan ole heikentynyt suhteessa keskeisiin kilpailijamaihin.

Suomen viennin ongelmat em. rakennemuutosten lisäksi liittyvät heikkoon kansainväliseen talouskehitykseen. Suomen teollisuuden tuotanto on viime vuosina kehittynyt suunnillaan samaan tahtiin kuin Ruotsissa. Molemmissa maissa teollisuustuotanto on supistunut viime ja tänä vuonna. Paljon kehuttu Ruotsin teollisuus kärsii siis yhtä lailla heikosta kansainvälisestä suhdannetilanteesta.

Nyt kun työehtosopimukset on solmittu ja työvoimakustannusten nousu käytännössä jäädytetty pariaksi vuodeksi, voidaan toivottavasti paneutua Suomen teollisuuden todellisiin kehittämistarpeisiin. Teollisuuden tulevaisuus ei voi perustua alhaisiin työvoimakustannuksiin. Suomi on ja tulee olemaan kansainvälisessä mittakaavassa korkean kustannustason maa. Siten teollisuuden pitää

panostaa sellaisiin tuotteisiin ja toimintatapoihin, jotka mahdollistavat korkeiden työvoimakustannusten maksamisen.

Kun viennin kasvua ei voida rakentaa suurten yritysten varaan, kääntyvät katseet pieniin ja keskiisuuriin yrityksiin. Pk-yritysten viennin kasvattaminen ei kuitenkaan ole helppo tehtävä. Hyvin monet metalliyritykset toimivat suurten yritysten alihankkijoina eikä niillä ole omia tuotteita. Nyt niiden pitäisi pystyä muuttamaan puhtaista kapasiteettialihankkijoista omien tuotteiden valmistajiksi ja viejiksi - vieläpä korkean jalostusasteen tuotteiden valmistajiksi, joissa hinta ei ole ainoa kilpailutekijä. Tähän useimpien pk-yritysten omat resurssit ja osaaminen eivät tahdo riittää. Ne kaipaavat apua.

Teknolוגiateollisuus ry on ollut aktiivinen yritysten toiminnan kehittämisesä. Järjestö mm. organisoii 2000-luvulla TRIO ja TRIOplus -hankkeet, joiden tavoitteena oli kehittää ja auttaa pk-yrityksiä kasvamaan kansainväliseen kauppaan osallistumaan pystyviksi yrityksiksi. Lisäksi järjestö organisoii TRIOplus:n jatkona Isot teemat -hankkeen. Sen tarkoituksena on luoda yli toimialarajojen meneviä kasvuyritysten verkostoja, jotka pystyvät tuottamaan vientiin korkean jalostusasteen tuotteita.

Tällainen toiminta on juuri sitä, mihin nyt pitäisi panostaa. Valitettavasti vain Teknolוגiateollisuus ry päätti tänä syksynä lopettaa koko yrityskehittämistoimintansa ja irtisanoi kehittämistyötä tehneet työntekijänsä. Täytyy vain toivoa, että julkinen sektori pystyy ottamaan kehittäjän roolin ja tarjoamaan tarvittavaa apua pk-yrityksille. ■

A man with glasses, wearing a black suit jacket over a red and black striped shirt, is seated in a red upholstered chair. He is looking slightly to his left. The background is a dark, industrial setting featuring a large, metallic robotic arm with a brush-like attachment, surrounded by a shower of bright white sparks or particles. The lighting is dramatic, highlighting the man and the sparks against the dark background.

JORMA ANTILA työskenteli projektitutkijana Työväen taloudellisessa tutkimuslaitoksessa vuosina 1987 ja 1989-90 sekä Palkansaajien tutkimuslaitoksessa vuonna 1998.